

Vážené dámy, vážení páni,

vitajte na koncerte SAV. Každoročne touto udalosťou otvárame ďalší rok v živote SAV. Sme plní očakávaní a nádejí. Dúfajme, že tie pozitívne sa naplnia. Židovsko-kresťanskou tradíciou stanovený **jubilejný** rok 2025 má byť časom odpustenia dlhov a zmierenia. Aké symbolické pre túto dobu, a to nielen u nás na Slovensku.

Dnešný koncert je zostavený z piesní Mariána Vargu v aranžmáne skvelého muzikanta Jozefa Luptáka. Výber hudby nebol náhodný. Je v tom subjektívny a aj objektívny rozmer. **Subjektívny** preto, že hudbu Mariána Vargu obdivujem a sprevádza ma prakticky po celý život. V mladosti som bol na väčšine koncertov Collegium Musicum. Predovšetkým v PKO, ktoré medzitým už „**niekto**“ stihol zbúrať. Ten **objektívny** dôvod spočíva v tom, že Marián Varga bol nielen geniálny hudobný skladateľ, ale aj vynikajúci hráč na organ. A hudobný vizionár. Je obdivuhodné, že Vargov nápad použiť organ v modernej hudbe predstihol dobu. Ak si dobre pamätám, tak len Keith Emerson zo skupiny Emerson, Lake and Palmer vsadil na organ. A bolo to začiatkom 70-tych rokov. Marián Varga ho o nejaký ten rok predbehol. Príbeh Mariána Vargu ilustruje, ako talent, neštandardné myslenie, odvaha a trochu slobody môžu priniesť úspech. Aké presné, aké symptomatické aj pre nás, čo sa pohybujeme vo svete vedy. Som hlboko presvedčený, že umenie a veda sú brat a sestra, možno dvojčičky. Krásne matematické termíny KONVERGENCIE a DIVERGENCIE v názvoch Vargových platní môžeme čítať ako symbolický most medzi umením a vedou.

Aj v čase vzniku prvých LP platní Collegium Musicum a aj dnes sa porovnávame s vyspelým svetom. Vtedy sme sa preli, či je lepší muzikant Varga alebo Emerson. Aj dnes sa vedeckí pracovníci porovnávajú so svetom. O sofistikovanosti súčasných scientometrických kritérií síce môžeme diskutovať, ale napriek tomu prinášajú istý druh informácie o tom, kto je priemerný, dobrý alebo výborný vedec. Ja som v tých dávnych časoch vedel, že Varga je lepší ako Emerson a dnes viem (aj podľa scientometrie), že môj priateľ Yuri Gogotsi si zaslúži Nobelovu cenu. S ním je to ako s Mariánom Vargom, ja viem, že je v svojej oblasti najlepší, ale vedia to aj tí ostatní?

Tento rok bude pre SAV prelomový. Mení sa pilot, posádka lietadla, menia sa osoby a obsadenie. Verím, že sa principiálne nezmení podstata hry a to je podpora, kultivovanie dobrej vedy a odvaha k novým témam. S dôrazom na interdisciplinaritu. Slovensko potrebuje úspech, potrebuje získať opäť normálne, na skutkoch založené sebavedomie. Keď sa nám nedarí v hokeji, či futbale, skúsme zažiarieť na poli vedy. Verím, že sme schopní vyprodukovať viac vedeckých tímov a pracovníkov dosahujúcich aspoň európsku úroveň. Stačí ich nájsť a podporiť. Dať im voľnosť, slobodu a trochu peňazí. Znie to ľahko, ale Martin, ja viem, že to je extrémne náročná úloha. Ty a Tvoj tím to budete mať ťažké, ale základ sme vybudovali za ostatných mnoho rokov, spolu s viacerými kolegami, ktorí tu dnes medzi nami sedia. Sme už desaťrocie najdôveryhodnejšia inštitúcia v SR, zastabilizovali sme SAV v živote spoločnosti (nikto ju už nechce zrušiť), zabezpečili sme rozvojový rozpočet (máme výkonnostné zmluvy), dali sme SAV modernú legislatívnu podobu (sme v.v.i. a všetci vieme, že sme si to museli tvrdo vybojovať) a pripravili sme rozvojové programy (programy ako „doktorgrant“, „návrat“ či „IMPULZ“ a iné). A to nie je málo.

Som rád, že predsedom SAV sa stal špičkový a pritom mladý vedec. Je to významný signál pre obyvateľov Slovenska, že SAV absolútne a jasne chápe svoju úlohu v spoločnosti. Byť špičkovou vedeckou inštitúciou, presahujúcou hranice Slovenska. Mladosť v pozícii predsedu SAV je novum a som presvedčený, že je to novosť idúca tým správnym smerom. Odvaha a neštandardné rozhodnutia patria k mladosti, však? Aj manželstvo sa predsa uzatvára na začiatku a nie na konci života.

Platňa KONVERGENCIE začína skladbou PF 1971, rámcuje tým svoje uvedenie do spoločnosti a platňa DIVERGENCIE končí skladbou P.S. Tak ako zvykneme končiť správy na pohľadnici, keď chceme ešte niečo dôležité adresátovi odkázať.

Skúsim parafrázovať Vargu a prajem nám PF 2025, teda veľa šťastia a zdravia v roku 2025. Budeme potrebovať šťastie, aby sa krehká demokracia, podpora vedy a racionálneho myslenia doma a vo svete nezlomila. Na to budeme potrebovať veľa zdravia, najmä zdravého rozumu. Nech je rok 2025 aj v našich komunitách aj v našich rodinách rokom jubilejným.

A P.S.? Čo dôležité odkázať adresátom na záver? Snáď iba toľko, aby sme za každú cenu nechceli zbúrať PKO. Vynikajúca hudba sa predsa prezentovala práve tam.

Novoročný koncert SAV

9. január 2025

Primaciálny palác, Bratislava